

แนวทางการบำเพ็ญศีลบารมีของครูบาเจ้าศรีวิชัย

Guidelines for the practice of the precepts of Guru Ba Chao Srivichai

พระเอกชัย เตชวโร

Phra Ekachai Techavaro

วิทยาลัยสงฆ์ลำพูน มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

Mahachulalongkornrajavidyalaya, Lamphun Buddhist Collage

Email:

บทคัดย่อ

บทความวิชาการนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาแนวทางการบำเพ็ญศีลบารมีของครูบาเจ้าศรีวิชัย ผลการศึกษาพบว่า การบำเพ็ญศีลบารมีของครูเจ้าศรีวิชัยเป็นแนวทางการปฏิบัติที่มุ่งเน้นการพัฒนาจิตใจและสร้างคุณธรรมในชีวิตประจำวันของบุคคล ครูเจ้าศรีวิชัยมีบทบาทสำคัญในการนำเสนอหลักการและวิธีการที่เกี่ยวข้องกับการบำเพ็ญศีลบารมี ซึ่งประกอบด้วยการรักษาศีล ๕ การทำความดี และการให้ทาน การเจริญสติและสมาธิ รวมถึงการสอนและการเป็นแบบอย่างที่ดี ศีล ๕ เป็นหลักการพื้นฐานที่ครูเจ้าศรีวิชัยยึดถือในการปฏิบัติและสอนผู้อื่น นอกจากนี้ การทำความดีและการให้ทานเป็นการเสริมสร้างคุณธรรมและเพิ่มความพึงพอใจในชีวิต โดยการช่วยเหลือผู้อื่นและการทำบุญช่วยเสริมสร้างบารมีและสร้างสรรค์สังคมที่ดี ครูเจ้าศรีวิชัยเน้นการสอนศีลธรรมแก่ผู้อื่นและการแสดงให้เห็นถึงการปฏิบัติที่ถูกต้อง การเป็นแบบอย่างที่ดีช่วยสร้างแรงบันดาลใจและสร้างความเข้าใจที่ถูกต้องเกี่ยวกับศีลธรรมในสังคม ผลลัพธ์ของการบำเพ็ญศีลบารมีตามแนวทางของครูเจ้าศรีวิชัยเป็นการสร้างความสงบสุขภายในชีวิตของผู้ปฏิบัติและเสริมสร้างสังคมที่มีคุณธรรมสูง

คำสำคัญ: การสร้างบารมี, ศีลบารมี, ครูบาเจ้าศรีวิชัย

Abstract

This academic article aims to study the practice of morality of Khru Ba Chao Sriwichai. The results of the study found that the practice of morality of Khru Ba Chao Sriwichai is a practice that focuses on developing the mind and creating morality in the daily life of individuals. Khru Ba Chao Sriwichai plays an important role in presenting principles and methods related to the practice of morality, which consists of observing the Five Precepts, doing good deeds and giving alms, developing mindfulness and concentration, as well as teaching and being a good

example. The Five Precepts are the basic principles that Khru Ba Chao Sriwichai adheres to in his practice and teaching others. In addition, doing good deeds and giving alms build morality and increase satisfaction in life. Helping others and making merit help build morality and create a good society. Khru Ba Chao Sriwichai emphasizes teaching morality to others and demonstrating correct practice. Being a good example helps inspire and create a correct understanding of morality in society. The results of practicing morality according to Khru Ba Chao Sriwichai's approach are creating inner peace in the lives of practitioners and creating a society with high morality.

Keywords: building morality, morality, Khru Ba Chao Sriwichai

บทนำ

ครูเจ้าศรีวิชัยหรือที่รู้จักในฐานะพระบูรพาจารย์ของศาสนาพุทธในประเทศไทย เป็นบุคคลที่มีบทบาทสำคัญในการเผยแพร่และเสริมสร้างคุณธรรมและศีลธรรมในสังคมไทย แนวทางการบำเพ็ญศีลบารมีของท่านมีอิทธิพลต่อพุทธศาสนิกชนหลายรุ่น ท่านได้นำเสนอวิธีการปฏิบัติที่มุ่งเน้นการพัฒนาจิตใจให้บริสุทธิ์และสร้างสรรค์ชีวิตที่มีคุณค่า บทความนี้จะสำรวจแนวทางการบำเพ็ญศีลบารมีของครูเจ้าศรีวิชัย โดยพิจารณาหลักการและวิธีการที่ท่านใช้ในการดำเนินชีวิตและสอนผู้อื่น

ศีล หมายถึง ข้อบัญญัติทางพระพุทธศาสนาที่กำหนดการปฏิบัติกายและวาจา การรักษากายวาจาให้เรียบร้อย (พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ. ปยุตฺโต), ๒๕๕๑) เมื่อเวลาผ่านไป พระพุทธศาสนาได้อุบัติขึ้น พระพุทธองค์จึงได้ทรงบัญญัติศีล เหล่านี้เพื่อให้พุทธบริษัททั้งหลายได้ปฏิบัติสืบทอดกันมา นอกจากนี้ยังมีอัฐศีล (ศีล ๘) หรือเรียกว่า อุบาสกศีล สำหรับคฤหัสถ์ผู้มุ่งฝึกตนพัฒนาตนให้จิตใจมีความปราณียิ่งขึ้นซึ่งความสุขอันยิ่ง หรือที่เรามักเรียกกันว่า อุบาสกและอุบาสิกาผู้ใกล้ชิดกับพระศาสนา สำหรับศีลสำหรับบรรพชิตนั้นเกิดขึ้นเมื่อครั้งบรรพชิตรูปใดในพระศาสนาของพระพุทธองค์ได้กระทำการอันไม่สมควรแก่สมณสาธูปขึ้น พระสัมมาสัมพุทธเจ้าจักทรงบัญญัติศีลสำหรับพระภิกษุ พระภิกษุณี สามเณรและสามเณรีหรือที่เรียกกันว่า พระธรรมวินัยนั้นขึ้น สำหรับพระภิกษุณีวินัย หรือข้อศีลสิกขาสำหรับภิกษุณีมีทั้งสิ้น ๓๑๑ ข้อ สำหรับพระภิกษุวินัย หรือข้อศีลสิกขาสำหรับภิกษุมิทั้งสิ้น ๒๒๗ ข้อ สำหรับสามเณรและสามเณรีมีศีลสิกขาทั้งสิ้น ๑๐ ข้อ อันเป็นไปเพื่อความตั้งมั่นแห่งหมู่สงฆ์ เพื่อความสำราญแห่งหมู่สงฆ์ เพื่อข่มบุคคลผู้เก้อยาก เพื่อป้องกันอาสวะอันจะบังเกิดแก่หมู่สงฆ์ในปัจจุบันและอนาคต เพื่อความเลื่อมใสในชุมชนที่เลื่อมใสแล้วและในชุมชนที่ยังไม่เลื่อมใส เพื่อป้องกันโทษอันจักบังเกิดขึ้นในปัจจุบันและอนาคต เพื่อให้ตั้งมั่นแห่งพระสัทธรรม เพื่ออนุเคราะห์พระวินัย เป็นต้น (ณัฐพงศ์ ดวงแก้ว, ๒๕๕๙)

ตามที่ทราบพระครูบาเจ้าศรีวิชัยเป็นพระภิกษุผู้อุปสมบทในบวรพระพุทธศาสนาด้วยศรัทธา ในคำสั่งสอนขององค์พระชินวรสัมมาสัมพุทธเจ้า ถือเป็นปูชนียบุคคลสำคัญคนหนึ่งของประเทศไทย และได้รับการเสนอชื่อเป็นบุคคลสำคัญของโลก โดยกระทรวงศึกษาธิการและสมาชิกวุฒิสภายื่นต่อ องค์การการศึกษา วิทยาศาสตร์และวัฒนธรรมแห่งสหประชาชาติ หรือยูเนสโก “ครูบาเจ้าศรีวิชัย” นามเดิมชื่อว่า อินตาเพื่อน เกิด ณ บ้านปาง ตำบลแม่ตื่น อำเภอเถิน จังหวัดลำพูน เมื่อวันที่ ๑๑ มิถุนายน พุทธศักราช ๒๔๒๐ ปีชลา เดือน ๙ เหนือ ขึ้น ๑๐ ค่ำ โดยมีพี่น้องร่วมบิดามารดาเดียวกัน ๕ คน โดยท่านเป็นบุตรลำดับที่ ๓ เมื่ออายุครบ ๑๘ ปีได้ทำการบรรพชาโดยมีครูบาชาติติยะเป็นพระ อุปัชฌาย์ โดยได้รับสมณนามว่า สามเณรศรีวิชัย ต่อมาในพุทธศักราช ๒๔๔๑ ได้รับการอุปสมบท ณ พัทธสีมาวัดบ้านโห่งหลวง อำเภอบ้านโห่ง จังหวัดลำพูน พระครูบาสม สมโณ เป็นพระอุปัชฌาย์ ได้รับ ฉายาว่า สิริวิชัยภิกขุ หลังจากจำพรรษาแรก ณ วัดบ้านปางเรียบร้อยแล้ว ได้ไปศึกษาวิชาความรู้และ พระกัมมัฏฐานกับพระครูบาอุปละ วัดดอยแต อำเภอแม่ทา จังหวัดลำพูน โดยพระครูบาเจ้าศรีวิชัยได้ ตั้งจิตอธิษฐานปฏิบัติกุณิธรรมพิจารณาวัตรปฏิบัติธรรมโดยเคร่งครัดเสมอต้นเสมอปลาย ต่อมาเมื่อ อายุได้ ๒๔ ปี พรรษา ๔ เป็นผู้ทรงศีลจริยวัตรตรงตาม (พระอานันท พุทธธัมโม, ๒๕๓๗)

ศีลและสิกขาบทจึงเป็นเสมือนเครื่องยึดเหนี่ยว และหางเสือในการดำเนินชีวิตเลี้ยงชีพของครู บาเจ้าศรีวิชัย จากอัตชีวประวัติของครูบาเจ้าศรีวิชัย จักเห็นได้ว่าท่านเป็นผู้ที่ได้น้อมนำซึ่งธรรมวินัย และข้อศีลสิกขาต่างๆ ขององค์สมเด็จพระสัมมาพุทธเจ้าเข้ามาบำเพ็ญศีลบารมีโดยยิ่ง แม้ขณะที่ท่าน ต้องอธิกรณ์และได้ถูกสอบสวนจากสมเด็จพระมหาสมณเจ้า กรมพระยาวชิรญาณวโรรส สมเด็จพระสังฆราชเจ้า ในขณะนั้น ความตอนหนึ่งว่า สมเด็จพระสังฆราชเจ้าทรงตรัสถามว่า “พระครูบาหัว เมืองเหนือ” ถ้อยคำที่ครูบาเจ้าศรีวิชัยได้กราบทูลว่า “ถ้อยคำ ๔ ข้อ” ซึ่งสร้างความประหลาดใจ ให้แก่สมเด็จพระสังฆราชเจ้า และทรงตรัสถามเพิ่มว่า “ภิกษุอะไรถ้อยคำ ๔” (สมใหม่ เปรมชิต, ๒๕๓๗)

ดังนั้น จึงเห็นได้ว่าครูบาเจ้าศรีวิชัยเป็นผู้ที่ได้รับการยอมรับแม้จากองค์สมเด็จพระสังฆราช เจ้าว่าเป็นผู้ที่รักษาบำเพ็ญซึ่งข้อศีลในองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าแม้จักมีข้ออธิกรณ์กล่าวหาท่าน ถึง ๓ ครั้ง ท่านก็ยังคงรักปาริสุทธิศีล ๔ ให้บริสุทธิ์ด้วยการรักษาอินทรีย์สังวร คือ การสำรวมอินทรีย์ มีสติระวังรักษาใจ มิให้กิเลสคือความยินดี ยินร้ายเข้าครอบงำ ในเมื่อรับรู้อารมณ์ด้วยอินทรีย์ทั้ง ๖ มิ เห็นรูปด้วยตาเป็นต้น (พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ. ปยุตโต), ๒๕๕๗) อาชีพปาริสุทธิ คือ ศีลคือความ บริสุทธิ์แห่งอาชีพะ เลี้ยงชีวิตโดยทางที่ชอบ ไม่ประกอบบอเนสนา มีหลอกลวงเขาเลี้ยงชีพเป็นต้น จาก การที่ได้รับการคณะกรรมการได้วินิจฉัยว่าพระครูบาเจ้าศรีวิชัยไม่มีความผิด มิได้เป็นผีบุญ เจ้าคณะ ลงโทษเกินไปและควรปล่อยพระครูบาเจ้าศรีวิชัยกลับไปยังภูมิลำเนาต่อไป (พระอานันท พุทธธัมโม, ๒๕๓๗) จนทำให้ได้รับความศรัทธาจากพุทธศาสนิกชนมากที่สุดรูปหนึ่งในภาคเหนือ และเป็นผู้มี บทบาทสำคัญในการสร้างและบูรณะพุทธศาสนสถานหลายแห่งทั่วภาคเหนือของประเทศไทย จน

ได้รับการขนานนามว่า “ตบถแห่งล้านนา” การบำเพ็ญศิลปะกรรมของครูบาเจ้าศรีวิชัย จึงเป็นแบบอย่างที่ดีให้แก่พระภิกษุสามเณรที่ได้ทำการศึกษาเกี่ยวกับการประพฤติปฏิบัติตามระเบียบข้อบังคับเพื่อให้เกิดความสงบเรียบร้อย แม้ในยามวิกฤตของชีวิต ไม่ถือเอามวลชนเป็นเครื่องต่อรองรักษาซึ่งความเป็นปกติของตน ซึ่งผู้คนในสังคมปัจจุบันนี้มักมาจากพื้นฐานความเชื่อทางศาสนาที่ถือสืบๆ กันมาและความไม่มั่นคงทางจิตใจในการดำเนินชีวิต ประกอบกับสถานะที่มีการเปลี่ยนแปลงรวดเร็วจากข่าวสารที่มีช่องทางการส่งได้รวดเร็วและเข้าถึงคนในสังคมปัจจุบันได้มากขึ้นจากเดิม จึงทำให้ไม่สามารถสำรวมรักษากาย วาจา และจิตใจของตนให้เป็นปกติได้ หากเราได้ศึกษาศิลปะกรรมในหลักธรรม ปาริสุทธิศีล ๔ ของครูบาเจ้าศรีวิชัยและปฏิบัติตามจริยวัตรอันงดงามของท่านแล้ว ย่อมจักนำมาซึ่งสงบสุขและความดีงามของสังคมปัจจุบันสืบไป

เนื้อหา

1. ประวัติการบำเพ็ญศิลปะกรรมในพระพุทธศาสนา

ศีล หมายถึง ข้อบัญญัติทางพระพุทธศาสนาที่กำหนดการปฏิบัติกายและวาจา การรักษากาย วาจาให้เรียบร้อย (พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ. ปยุตฺโต), ๒๕๕๑) เป็นปกติทั้งทางกายและวาจา รวมถึงเป็นข้อปฏิบัติเพื่อเว้นจากความชั่วหรือความไม่ดีต่างๆ โดยศีลนั้นสามารถแยกเป็นระดับรวมได้ ๓ ระดับ คือ จุลศีล มัชฌิมศีล และมหาศีล หรืออาจจะแบ่งได้เป็นศีลสำหรับบรรพชิต และศีลสำหรับคฤหัสถ์ ในส่วนศีลของคฤหัสถ์นั้น คือ จุลศีล และมัชฌิมศีล จากหลักฐานที่ถูกค้นพบด้านประวัติศาสตร์ของพระพุทธศาสนาในสมัยพุทธกาลนั้นปรากฏว่า ศีล เกิดขึ้นครั้งแรกในสมัยพระเจ้าสมสดีราช ซึ่งมีเพียง ๒ ข้อ คือ ห้ามลักทรัพย์ และห้ามประพฤตินอกใจ และในเวลาต่อมาได้มีการเพิ่มข้อห้ามพูดโกหก เนื่องจากมีการหลอกลวง ไม่รับสารภาพต่อความผิด และเมื่อมีการไม่ยอมรับผิดเกิดขึ้นจึงเกิดการทะเลาะเบาะแว้งกันรุนแรงถึงขั้นทำลายชีวิตของกันและกัน จึงได้เกิดศีล ข้อห้ามฆ่าสัตว์ ในส่วนศีลข้อห้ามดื่มสุรานั้น เกิดขึ้นชาวเมืองพากันดื่มน้ำขังตามง่ามไม้ตามแบบนกป่า แล้วเกิดอาการมึนเมาไม่สามารถประกอบกิจการงานต่างๆ ได้ บ้างก็เรียกศีล ๕ ข้อนี้ว่า กุรุธรรม หรือ ธรรมะของชาวแคว้นกุรุ เมื่อเวลาผ่านไป พระพุทธศาสนาได้อุบัติขึ้น พระพุทธองค์จึงได้ทรงบัญญัติศีลเหล่านี้เพื่อให้พุทธบริษัททั้งหลายได้ปฏิบัติสืบต่อกันมา

นอกจากนี้ยังมีอัฐศีล (ศีล ๘) หรือเรียกว่า อุโบสถศีล สำหรับคฤหัสถ์ผู้มุ่งฝึกตนพัฒนาตนให้จิตใจมีความปราณียิ่งขึ้นซึ่งความสุขอันยิ่ง หรือที่เรามักเรียกกันว่า อุบาสกและอุบาสิกาผู้ใกล้ชิดกับพระศาสนา สำหรับศีลสำหรับบรรพชิตนั้นเกิดขึ้นเมื่อครั้งบรรพชิตรูปใดในพระศาสนาของพระพุทธองค์ได้กระทำการอันไม่สมควรแก่สมณสาธูปขึ้น พระสัมมาสัมพุทธเจ้าจักทรงบัญญัติศีลสำหรับพระภิกษุ พระภิกษุณี สามเณรและสามเณรีหรือที่เรียกกันว่า พระธรรมวินัยนั้นขึ้น สำหรับพระภิกษุณีวินัย หรือข้อศีลสิกขาสำหรับภิกษุณีมีทั้งสิ้น ๓๑๑ ข้อ สำหรับพระภิกษุวินัย หรือข้อศีลสิกขา

สำหรับภิกษุมีทั้งสิ้น ๒๒๗ ข้อ สำหรับสามเณรและสามเณรมีศีลสิกขาทั้งสิ้น ๑๐ ข้อ อันเป็นไปเพื่อความดีงามแห่งหมู่สงฆ์ เพื่อความสำราญแห่งหมู่สงฆ์ เพื่อข่มบุคคลผู้เก้อยาก เพื่อป้องกันอาสวะอันจะบังเกิดแก่หมู่สงฆ์ในปัจจุบันและอนาคต เพื่อความเลื่อมใสในชุมชนที่เลื่อมใสแล้วและในชุมชนที่ยังไม่เลื่อมใส เพื่อป้องกันโทษอันจักบังเกิดขึ้นในปัจจุบันและอนาคต เพื่อให้ตั้งมั่นแห่งพระสัทธรรม เพื่ออนุเคราะห์พระวินัย เป็นต้น (ณัฐพงศ์ ดวงแก้ว, ๒๕๕๙)

2. ประวัติความเป็นมาการบำเพ็ญศีลบารมีของครูเจ้าศรีวิชัย

ตามที่ทราบพระครูบาเจ้าศรีวิชัยเป็นพระภิกษุผู้อุปสมบทในบวรพระพุทธศาสนาด้วยศรัทธาในคำสั่งสอนขององค์พระชินวรสัมมาสัมพุทธเจ้า ถือเป็นบุชฌนียบุคคลสำคัญคนหนึ่งประเทศไทย และได้รับการเสนอชื่อเป็นบุคคลสำคัญของโลก โดยกระทรวงศึกษาธิการและสมาชิกวุฒิสภายื่นต่อองค์การการศึกษา วิทยาศาสตร์และวัฒนธรรมแห่งสหประชาชาติ หรือยูเนสโก “ครูบาเจ้าศรีวิชัย” นามเดิมชื่อว่า อินตาเพื่อน เกิด ณ บ้านปาง ตำบลแม่ตื่น อำเภอเถิน จังหวัดลำพูน เมื่อวันที่ ๑๑ มิถุนายน พุทธศักราช ๒๔๒๐ ปีชวด เดือน ๙ เหนือ ขึ้น ๑๐ ค่ำ โดยมีพี่น้องร่วมบิดามารดาเดียวกัน ๕ คน โดยท่านเป็นบุตรลำดับที่ ๓ เมื่ออายุครบ ๑๘ ปีได้ทำการบรรพชาโดยมีครูบาชาติติยะเป็นพระอุปัชฌาย์ โดยได้รับสมณนามว่า สามเณรศรีวิชัย ต่อมาในพุทธศักราช ๒๔๔๑ ได้รับการอุปสมบท ณ พัทธสีมาวัดบ้านโฮ้งหลวง อำเภอบ้านโฮ้ง จังหวัดลำพูน พระครูบาสม สมโณ เป็นพระอุปัชฌาย์ ได้รับฉายาว่า สิริวิชัยภิกษุ หลังจากจำพรรษาแรก ณ วัดบ้านปางเรียบร้อยแล้ว ได้ไปศึกษาวิชาความรู้และพระกัมมัฏฐานกับพระครูบาอุปละ วัดดอยแต อำเภอแม่ทา จังหวัดลำพูน โดยพระครูบาเจ้าศรีวิชัยได้ตั้งจิตอธิษฐานปฏิบัติภูมิธรรมพิจารณาวัตรปฏิบัติธรรมโดยเคร่งครัดเสมอต้นเสมอปลาย ต่อมาเมื่อ

ครูบาเจ้าศรีได้บำเพ็ญศีลบารมีโดยยิ่ง แม้ขณะที่ท่านต้องอธิกรรมและได้ถูกสอบสวนจากสมเด็จพระมหาสมณเจ้า กรมพระยาวชิรญาณวโรรส สมเด็จพระสังฆราชเจ้า ในขณะนั้น ความตอนหนึ่งว่า สมเด็จพระสังฆราชเจ้าทรงตรัสถามว่า “พระครูบาหัวเมืองเหนือ” ถ้อยคำก็ขอ ครูบาเจ้าศรีวิชัยได้กราบทูลว่า “ถ้อยคำ ๔ ข้อ” ซึ่งสร้างความประหลาดใจให้แก่สมเด็จพระสังฆราชเจ้า และทรงตรัสถามเพิ่มว่า “ภิกษุอะไรถ้อยคำ ๔” (สมใหม่ เปรมชิต, ๒๕๓๗) ครูบาเจ้าศรีวิชัยกราบทูลว่า “นั่นคือ ปาปริสุทธิตีล ๔ เจ้า” ซึ่งปาปริสุทธิตีล ๔ ประกอบไปด้วย ปฏิโมกข์สังวร ๑ อินทรีย์สังวร ๑ อาชีวปาปริสุทธิ ๑ ปัจยาปญญเวกขณะ ๑ โดยสมเด็จพระสังฆราชเจ้าทรงพอใจในคำตอบนั้นเป็นอันมากและกล่าวว่า “ครูบาเจ้าศรีวิชัยนั้นเป็นผู้มีความรู้ในพระธรรมวินัยแต่ยังไม่กระจ่างนัก” และทรงตัดสินใจให้ท่านครูบาเจ้าศรีวิชัยพ้นจากข้ออธิกรรมทั้งปวง เนื่องจากเห็นในข้อวัตรปฏิบัติของครูบาเจ้าศรีวิชัยซึ่งเป็นผู้ถือตามพระธรรมวินัย และข้ออธิกรรมทั้งหลายมุ่งหมายในทางการเมืองเพราะความขัดแย้งระหว่างคณะสงฆ์ในท้องถิ่นมากกว่าการผิดในพระวินัยสงฆ์ ซึ่งยิ่งทำให้ชื่อเสียงที่เกิดขึ้นภายหลังจากการพ้นโทษการถูกอธิกรรมและหลังจากถูกเรียกลงกรุงเทพฯ ครั้งแรก ในปี ๒๔๖๒ โดยในงานประพันธ์ได้กล่าวว่า ความเคร่งครัดของครูบาศรีวิชัยทำให้ผู้คนในบริเวณใกล้เคียงเรียกท่านว่า “ตุ้เจ้าศีลธรรม หรือ ตุ้เจ้า

ตนบุญ” ยิ่งไปกว่านั้นภายหลังจากการที่ท่านถูกอธิกรณ์ใส่ร้ายและได้พ้นโทษมาทุกข้อกล่าวหา จึงเป็นที่เลื่องลือกันถึงความศักดิ์สิทธิ์ของท่าน ตามไปด้วย เหตุการณ์ทั้งสองจึงเป็นปัจจัยที่ทำให้ ผู้คนสนใจและเข้ามาศรัทธาในตัวครูบาศรีวิชัยเป็นจำนวนมาก

3. แนวทางการบำเพ็ญศีลบารมีของครูเจ้าศรีวิชัย

3.1) การรักษาศีลในชีวิตประจำวัน

ครูเจ้าศรีวิชัยถือว่าการรักษาศีลเป็นสิ่งสำคัญที่ช่วยให้จิตใจสงบและปลอดจากความกังวล ศีล 5 ข้อนี้ไม่เพียงแต่เป็นข้อปฏิบัติพื้นฐานของพุทธศาสนา แต่ยังเป็นเครื่องมือในการพัฒนาจิตใจให้ดีขึ้น (พระธรรมปิฎก, ๒๐๒๐) การรักษาศีลช่วยเสริมสร้างคุณธรรมและความรับผิดชอบในชีวิตประจำวัน ซึ่งทำให้บุคคลสามารถดำเนินชีวิตได้อย่างสงบและมีความสุข

3.2 การทำความดีและการให้ทาน

การให้ทานและการทำความดีเป็นอีกหนึ่งหลักการสำคัญในแนวทางของครูเจ้าศรีวิชัย การให้ทานไม่เพียงแต่เป็นการช่วยเหลือผู้อื่น แต่ยังเป็นการฝึกฝนความมีน้ำใจและความเห็นอกเห็นใจ (ชาญชัย, ๒๐๑๙) การทำความดีรวมถึงการช่วยเหลือผู้อื่นและการทำบุญเป็นการสร้างผลบุญและสะสมบารมี ซึ่งมีความสำคัญต่อการเจริญเติบโตทางจิตใจและการสร้างสรรค์สังคมที่ดี

3.3) การเจริญสติและสมาธิ

การฝึกสติและสมาธิเป็นวิธีที่ครูเจ้าศรีวิชัยใช้ในการพัฒนาจิตใจและเพิ่มความสงบภายใน การทำสมาธิช่วยให้บุคคลมีความเข้าใจตนเองและสิ่งรอบข้างมากขึ้น (พุทธทาส, ๒๐๒๑) การเจริญสติช่วยเพิ่มความรู้สึกเชื่อมโยงกับธรรมชาติและลดความเครียดในชีวิตประจำวัน การฝึกสติและสมาธิจึงเป็นเครื่องมือที่สำคัญในการบำเพ็ญศีลบารมี

3.4) การสอนและการเป็นแบบอย่าง

ครูเจ้าศรีวิชัยยังเน้นถึงการสอนศีลธรรมแก่ผู้อื่นและการเป็นแบบอย่างที่ดีในสังคม (วินัย, ๒๐๒๓) การเป็นแบบอย่างที่ดีช่วยสร้างแรงบันดาลใจให้กับผู้อื่นและสร้างความเข้าใจที่ถูกต้องเกี่ยวกับศีลธรรม การสอนศีลธรรมช่วยให้สังคมมีความเข้าใจที่ดีขึ้นเกี่ยวกับการดำเนินชีวิตตามหลักศีลธรรม

หลักการพัฒนาดตนเองของครูบาในจังหวัดลำพูนสามารถสรุป ดังต่อไปนี้ (สามารถ บุญรัตน์ และคณะ, ๒๕๖๔)

ครูบาเจ้าศรีวิชัย การปฏิบัติที่มีเอกลักษณ์ แต่มีเป้าหมายเดียวกันคือการอุทิศตนเพื่อพระพุทธศาสนาและถือนั่นอยู่ในวิถีแห่งธรรมอย่างแน่วแน่มั่นคง ได้สร้างศรัทธาจากธรรมะปฏิบัติของท่าน เป็นแบบอย่างที่ดีแก่พุทธบริษัทและพระเถรทั่วไปด้วยความมั่นคงในการบำเพ็ญสมณะวิปัสสนากัมมัฏฐาน จนเป็นที่เลื่องลือสักระลาทั่วไปในหมู่ชาวล้านนาด้วยการพัฒนาดังต่อไปนี้

๑) การเน้นการรักษาด้านศีลธรรม ครูบาศรีวิชัยเป็นผู้มีจริยวัตรที่งดงามและเคร่งครัด โดยที่ท่านงดการเสพ หมากร เมือง ท่านมีคำสอนที่ขอให้ศิษย์ทั้งหลาย ให้ถือปฏิบัติบำเพ็ญความดีที่ยึดมั่นในพระวินัย ให้มีเมตตากรุณาต่อประชาชน

๒) การฝึกความอดทน ท่านมีความอดกลั้นต่อความทุกข์ทั้งทางกาย ทางวาจาและทางใจ อดทนต่อความทุกข์ อดทนต่อคำตำ คำดูหมิ่นและอดทนต่อความโลภ ความโกรธ ความหลง นั่นคือความอดทน อดกลั้น ต่อความทุกข์ทรมานทั้งทางร่างกายและจิตใจ การที่ท่านมีความอดทนต่อสิ่งต่างๆ

๓) การเสริมความมุ่งมั่น ครูบาศรีวิชัยมีความปรารถนาที่จะบรรลุธรรมะอันสูงสุดดังปรากฏจากคำอธิษฐานบารมีที่ท่านอธิษฐานไว้ว่า "ตั้งปรารถนาขอหื้อได้ถึงธรรมะ ยึดเหนี่ยวเอาพระนิพพานสิ่งเดียว

๔) การวางเฉย ครูบาศรีวิชัยท่านเป็นผู้ที่วางใจเป็นกลางๆ โดยไม่เอนเอียงเข้าข้างเพราะชอบเพราะชัง เพราะหลงและเพราะกลัว ไม่ได้ฝักใฝ่สิ่งใดสิ่งหนึ่งเป็นคนหนักแน่นมีสติอยู่เสมอ)

๕) การปฏิบัติภาวนา ครูบาศรีวิชัยท่านเป็นนักปฏิบัติภาวนาอยู่เสมอ ซึ่งในการปฏิบัติของท่านมีทั้งการตั้งจิตเพื่อขจัดกิเลสของตน การสวดมนต์เพื่อเป็นการเข้าถึงความเพียร การทำสมาธิเพื่อพิจารณาจนเกิดเป็นปัญญา

4. พัฒนาการศีลบารมีของครูเจ้าศรีวิชัย

การเข้านิโรธสมาบัติ ของครูบาเจ้าศรีวิชัยมีความน่าสนใจยิ่งเนื่องจากเนื้อหาในหนังสือ กัมมัญฐานรอมตลอดทั้งเล่ม พบว่าท่านมิได้คัดลอกมาจากคัมภีร์ธรรมเล่มใดเลย ท่านเขียนขึ้นจากวิธีการปฏิบัติเจริญภาวนา และผลจากการปฏิบัติสมถกัมมัญฐาน และวิปัสสนากัมมัญฐานของท่านเอง ท่านจึงสามารถขมวดเอาหัวใจเรื่องนั้นๆ มาเขียนแบบย่อได้ (สมาคมชาวลำพูน, ๒๕๖๑) อนึ่งเนื้อหาว่าด้วยเรื่องการเข้านิโรธสมาบัติ ไม่ใช่เนื้อหาที่พบได้ทั่วไปในคัมภีร์โบราณอื่นๆ ในทำนองว่าเขียนหรือคัดลอกต่อกัน ตามประเพณีแต่อย่างใด ไม่พบเรื่องนี้ในกัมมัญฐานวินิจฉัยกถาของพระธัมมวุฒิภิกขุ หรือแม้แต่ในกัมมัญฐานล้านนาของครูบาก็จะอรรถาธิบายสมาธิ

คำขอเข้านิโรธสมาบัติหรือการบำเพ็ญธรรมชั้นอุกฤษฏ์ของครูบาเจ้าศรีวิชัยมีดังนี้ “โยคาวจรเจ้าตนจักเข้านิโรธสมาบัติเหมือนดังพระพุทธเจ้า และพระปัจเจกโพธิสัตว์เจ้า และพระอรหันต์เจ้าทั้งหลายนั้น ให้กล่าวคำสมาธิพระเจ้า ๕ จำพวก แล้วให้อาบน้ำสระผมเสียแล้วให้ศรัทธาญาติผู้มีศีล ๕ กับตัวเองมาแต่งสร้างให้ยังตบ่น้อยหลังหนึ่ง มีประต้อนหีบไซไว้ให้ตั้งงาม แล้วพักเอาน้ำมาใส่ไว้ในบาตรเหล็ก ให้กรองเสีย ๗ ที ทำที่ถ่ายหนักถ่ายเบาไว้ด้วย ให้ตั้งจิตใจให้มั่นคงดีแล้วอธิษฐานว่า “ภายใน ๗ วันนี้ ข้าพระพุทธเจ้า จักบั่นอาหารสักอัน ข้าพระพุทธเจ้า จักฉันแต่อุทกทั้ง สิ่งเดียว”

แล้วโอกาสว่า “สาธุโอกาสะ ภันเต ข้าแต่สัพพัญญูพระโคตมะเจ้า ตนประเสริฐกว่าอินทามพรหมและเทวดาทั้งหลาย บัดนี้ผู้ข้าก็มากระทำยังครองจรตวัตร ๑๓ ก็หากบวรมวลแล้วแล บัดนี้ข้า

จักปลงไว้เหนือหัวแห่งข้างก่อนแล้ว ข้าจักขอเข้านิโรธสมาบัติธรรมเจ้าดวงประเสริฐนี้ ขอให้หายเสียยังอาหารนานประมาณ ๗ วันนี้ ข้าขอเอาโลกุตรธรรมเจ้าดวงประเสริฐ คือ ปฐมฌาน ทุติยฌาน ตติยฌาน จตุตถฌาน ปัญจฌาน อันประเสริฐคือ บังเกิดมาแต่พระพุทธเจ้าแลพระปัจเจกโพธิสัตว์ และพระอรหันต์สาวกเจ้า จงมาบังเกิดเป็นวิหาระอันกว้างขวางอยู่ใน ชั้นระทั้ง ๕ บัดนี้ แล้ว” (ว่า ๓ หน)

กล่าวคำอธิษฐานวัตรนิโรธเจ้าว่า “สันติปาทัฏฐุ นิโรโธ นิโรธสัจจัง สัตตเมอธิษฐานมิ” (ว่า ๓ หน)

แล้วให้ปริกรรมภาวนาว่า “โลกุตตรังปีทปาหังจยานัง โลกุตตรังปีนทริยังจยานัง โลกุตตรังพลังจยานัง โลกุตตรังโพธิณังฉกัจยานัง โลกุตตรังสัจจังจยานัง โลกุตตรังสัมมาถังจยานัง โลกุตตรังธัมมังจยานัง โลกุตตรังขันธังจยานัง โลกุตตรังรอยตังจยานัง โลกุตตรังธาตุงจยานัง โลกุตตรังอาหารังจยานัง โลกุตตรังผัสสังจยานัง โลกุตตรังเวทังจยานัง โลกุตตรังสุญญังจยานัง โลกุตตรังเจตังจยานัง โลกุตตรังจิตตังจยานัง” จบภาวนาเข้านิโรธเท่านี้ ถ้าภาวนาเรื่อยๆ ได้ถึงนิพพานคือดับทุกข์ในวัฏสังสารนี้แล

สรุป

ครูบามีหลักสำคัญที่ใช้ยึดถือปฏิบัติเป็นแนวทางในการสร้าง สังคมที่ดี ให้ผู้คนเกิดศีลธรรม มีเครื่องยึดเหนี่ยวจิตใจให้ปฏิบัติ ในที่นี้ขอกกล่าว อ้างถึงครูบาเจ้าศรีวิชัย ครูบานับเป็นพระอรียสงฆ์ของครูบาเจ้าศรีวิชัยได้เจริญรอยตามคำสั่งสอนของพระพุทธเจ้าและได้ทุ่มเทเสียสละให้กับงานพระพุทธศาสนา สงเคราะห์ชุมชนมาตลอดระยะเวลาอันยาวนาน ปรากฏผลงาน ให้เห็นเป็นประจักษ์จำนวนมากในด้านต่างๆ เช่น ด้านคำสอน ด้านการปฏิบัติ การเผยแพร่และการพัฒนา ใช้หลักศีลห้าหลักสังคหวัตถุ ๔ พรหมวิหารธรรม ๔ หลักขันติธรรม เป็นแนวทางอบรมสั่งสอนควบคู่ไปกับการปฏิบัติ ตามแนวทางพระพุทธศาสนาเป็นดั่งเข็มทิศนำทางชีวิตสู่ความเจริญ อันเป็นแนวทางในการสั่งสอนและปฏิบัติของครูบาเจ้าศรีวิชัย

แนวทางการเสริมสร้างความเข้มแข็งในการขับเคลื่อนการพัฒนาสังคมตาม หลักวิถีครูบาจะเป็นการให้เสริมสร้างให้ประชาชนได้ตระหนักถึง การอยู่ร่วมกันโดยการเข้ามามีส่วนร่วม โดยร่วมคิด ร่วมแรง ร่วมทำ เพื่อให้เกิด ความหวงแหนในสิ่งที่ได้มาเกิดความรู้สึกเป็นเจ้าของร่วมกันของคนในชุมชน เพราะเมืองลำพูนเป็นเมืองเอกลักษณ์ของนักบุญแห่งล้านนา การน้อมนำเอาวิถีครูบาเป็นแนวทางในการพัฒนาสังคมจึงเป็นวิธีการหนึ่งที่จะสร้างความเข้มแข็ง เชิงวัฒนธรรมทางสังคมให้กับเมืองลำพูนได้ การเสริมสร้างความเข้มแข็งดังกล่าว จะเป็นการให้ประชาชนเป็นจุดเริ่มต้นของการพัฒนาตามยุทธศาสตร์การพัฒนาและเพิ่มขีดความสามารถของประชาชนบนรากฐานทุนทางวัฒนธรรมชุมชน ดังนั้น ความเข้มแข็งจึงจะเกิดเป็นวงกว้างภายในชุมชน และขยายไปยังชุมชนอื่นๆ

เกิดการต่อยอดในเรื่องของรายได้ อาชีพ การพัฒนาสินค้าและการชิมช้อปเอา ความศรัทธา ความเชื่อ เข้าไปแบ่งปันจากชุมชนสู่ชุมชน เป็นการขยายฐานความ ศรัทธาต่อไปอย่างยั่งยืน

รูปแบบการเสริมคุณค่าและการพัฒนาตนของพระสงฆ์ตามหลักวิถีครูบาเจ้าศรีวิชัย มีองค์ประกอบดังต่อไปนี้ การเป็นแบบอย่างที่ดีเป็นการสร้างคุณค่าที่ทำให้เกิดความศรัทธาให้มีความเคารพนับถือ การศึกษาและเรียนรู้อยู่เสมอเป็นการ สร้างคุณค่าที่ทำให้เกิดการยอมรับในความสามารถ พัฒนาขัดเกลาจิตใจเป็นการ สร้างคุณค่าที่จะก่อให้เกิดคุณความดีขึ้นภายในจิตใจที่จะส่งผลให้เกิดการปฏิบัติ ตนตามมา พัฒนาพื้นที่เรียนรู้เป็นการสร้างคุณค่าที่เกิดการให้ความสำคัญกับการ เผยแผ่พระพุทธศาสนาอย่างเป็นระบบ ประสานความร่วมมือเป็นการสร้างคุณค่า ในการให้ความสำคัญกับส่วนรวมมากกว่าส่วนตน ต้องเข้ามามีบทบาทในการ ปลุกฝังและสร้างจิตสำนึก สาธารณะให้กับบุคคล การปลุกฝังจิตใจให้บุคคลมีความ รับผิดชอบต่อตนเองและสังคม สิ่งเหล่านี้จะทำให้พระสงฆ์ได้พัฒนาตนเองและเห็นคุณค่าของตนเอง

ข้อเสนอแนะ

การศึกษาครั้งนี้ เป็นการศึกษาความรู้เกี่ยวกับแนวทางการบำเพ็ญศีลบารมีของครูบาเจ้าศรีวิชัย ซึ่งเป็นบุคคลสำคัญในประวัติศาสตร์พระพุทธศาสนาไทย โดยมีบทบาทสำคัญในการเผยแผ่และเสริมสร้างศีลธรรมในสังคมไทย แนวทางการบำเพ็ญศีลบารมีของท่านมีหลักการที่ชัดเจนและสามารถนำไปปฏิบัติในชีวิตประจำวันได้ ซึ่งรวมถึงการรักษาศีล ๕ ข้อ การทำความดีและการให้ทาน การเจริญสติและสมาธิ และการสอนและเป็นแบบอย่างที่ดี

การรักษาศีล ๕ ข้อ การรักษาศีล ๕ ข้อเป็นพื้นฐานสำคัญในการบำเพ็ญศีลบารมีตามแนวทางของครูเจ้าศรีวิชัย ศีล ๕ ข้อประกอบด้วยการไม่ฆ่าสัตว์ การไม่ลักขโมย การไม่ประพฤติผิดในกาม การไม่พูดเท็จ และการไม่เสพสุราและยาเสพติด การรักษาศีลเป็นการสร้างความสงบสุขภายในจิตใจ และเป็นการป้องกันไม่ให้เกิดความผิดพลาดและความเสียหายในชีวิตประจำวัน การปฏิบัติตามศีล ๕ ข้อนี้ช่วยให้บุคคลสามารถดำเนินชีวิตอย่างมีความสุขและมีความรับผิดชอบ

แนวทางการบำเพ็ญศีลบารมีของครูเจ้าศรีวิชัยเน้นการรักษาศีล การทำความดีและการให้ทาน การเจริญสติและสมาธิ รวมถึงการสอนและการเป็นแบบอย่างที่ดี การปฏิบัติตามแนวทางเหล่านี้ช่วยให้บุคคลพัฒนาจิตใจให้บริสุทธิ์และสร้างชีวิตที่มีคุณค่า นอกจากนี้ยังช่วยเสริมสร้างสังคมที่มีความสงบสุขและมีคุณธรรมสูง การศึกษาหลักการของครูเจ้าศรีวิชัยจึงเป็นสิ่งที่มีความสำคัญและสามารถนำไปประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวันได้อย่างมีประสิทธิภาพ

ควรเป็นการศึกษาถึงปัจจัยที่ส่งผลต่อความศรัทธา ในกระบวนการพัฒนาสังคมตามหลักศีลบารมีวิถีของครูบาเจ้าศรีวิชัย ซึ่งเป็นสิ่งที่น่าค้นหาว่าทำไมผู้คนจึงมีความศรัทธาและพร้อมที่จะออกมามีส่วนร่วมในการพัฒนา สังคมตามวิถีปฏิบัติของครูบาและในปัจจุบัน จะมีปัจจัยหนุนเสริมใดบ้างที่จะ

ทำให้การขับเคลื่อนกระบวนการพัฒนาสังคมโดยยึดเอาแนวคิดของวิถีครูบาเป็นหลัก จะสามารถขับเคลื่อนได้อย่างเป็นรูปธรรมและยั่งยืนได้อีกทั้ง ควรมีการวิจัย ต่อเนื่องเกี่ยวกับการนำเอาวิถีครูบามาใช้ในการจัดการเรียนการสอนเฉพาะด้าน เพื่อให้เกิดผลการวิจัยที่จะนำไปเป็นแนวทางในการพัฒนาศิลาบารมีของครูบาเจ้าศรีวิชัย ดังนี้

บรรณานุกรม

- ณัฐพงศ์ ดวงแก้ว. (2559). การศึกษากระแส “ครูบาคติใหม่” ในภาคเหนือของไทย พุทธทศวรรษ ๒๕๓๐-๒๕๕๐. กรุงเทพมหานคร: วิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- สมใหม่ เปรมชิต. (2537). ตำนานครูบาศรีวิชัยแบบพิสดาร และ ตำนานวัดสวนดอก. เชียงใหม่: มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- สมาคมชาวลำพูน. (2561). ครูบาเจ้าศรีวิชัย: สิริชีวประวัติ วัตรปฏิบัติ หลักคำสอนและมงคลบารมี. กรุงเทพมหานคร: พี.พี.เค.การพิมพ์.